

KISGRAFIKA

42. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a "Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület".

Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519.

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán (főszerkesztő), dr. Soós Imre.

Grafikai szerkesztő: Vincze László

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár

Antoon Vermeyleen fametszete, X2

T A R T A L O M

Százötven éve született Van Gogh (Soós Imre)

A 75 éves Gerard Gaudaen köszöntése (Király Zoltán)

König Róbert, a Szabad Művészetek Doktora (Lelkes Mária)

Kiállítási körkép: Kesselyák Rita és Xantus Géza kiállítása Rómában (Gebauer Imola);

Muzsnay Ákos tárlata a Karinthy Szalonban (Balázs Sándor);

Ex libris pályázat és kiállítás fővárosi gyermekkönyvtárban (Tavaszy Noémi);

"Könnyecseppet nevető álarc" Szilágyi Imre debreceni tárlata (Vitéz Ferenc);

Krajcsi Tiborné gyűjteménye a Gutenberg Művelődési Központban (K.T.)

Titkári beszámoló a KBK 2002. évéről (Palásthy Lajos)

SZEMLE - HÍREK - KÖNYVESPOLC

2003/1

SZÁZÖTVEN ÉVE SZÜLETETT VAN GOGH

Vincent emléke a kisgrafikában

Horváth Hermina metszete (Scraperboard gravure)

1853. március 30-án a dél-hollandiai Zundert faluban született Vincent Van Gogh, a hollandok egyik legnagyobb festője. Harminchét évet élt, ebből is csak tíz esztendő esik a művészi tevékenységre, de a hagyatékában maradt mintegy 860 olajfestmény és ugyanennyi rajz napjainkra mégis az egész világ csodálatát kiérdemelte. Születésének százötvenedik évfordulóját műveinek számos kiállítása előzte meg Európában és Amerikában, és minden bizonnyal a 2003-as esztendő is a reá való emlékezések jegyében fog eltelni. Magyarország joggal veheti ki részét Van Gogh kultuszában, ugyanis hazánk polgárai a múlt évszázad folyamán is

többször és látványos módon adták tanújelét a művésze iránti megbecsülésüknek.

A 20. század elején, amikor még a nevét is alig ismerték, négy olajfestményét két magyar gyűjtő: *Nemes Marcell* és báró *Kohner Adolf* vásárolta meg. Igaz, hogy miután a gyűjtők tönkrementek, ezek a ma már világhírű képek a külföldi műtárgypiacon keltek el, azonban Szépművészeti Múzeumunk a mai napig is őrzi Van Gogh három kitűnő rajzát: ezeket jó előérzettel és ízléssel Majovszky Pál vásárolta meg Párizsban, még a század elején.

Neves szobrászművésztünk, *Ferenczy Béni* a múlt század elején egész sor művész-érmeket mintázott, közöttük a Van Gogh-érme 1936-ban készült. Alkotásának híre eljutott Belgiumba is, ahol a világszerte elismert Van Gogh-kutató, dr. *Tralbaut* könyvet írt az akkoriban fellelhető Van Gogh-ábrázolásokról. Ebben nagy örömmel és meglepetéssel olvashattuk, hogy a magyar művész, *Ferenczy Béni* mintázta a világ első Van Gogh-érmét. A mester példáját tanítványai és az utódok is követték, így *Martsa István*, *Kiss Nagy András*, *Engelsz József*, *Cséri Lajos* és *Kiss Kovács Gyula* ilyen érmeiről szólva méltatja a "magyar iakolát" a belga szakértő. Az érmeek száma azóta is gyarapodott és amikor 2000-ben e sorok írója a *Művészet és Barátai* című folyóirat 46. és 47. számában ezeket összességükben ismertette, már 18 művész 49 Van Gogh-támájú alkotásáról esett szó.

Lapunk olvasóit, a kisgrafika barátait természetesen a Van Gogh személyét és munkásságát idéző *ex librisek és alkalmi grafikák* érdekelhetik. Ezért az évforduló alkalmára jelképes csokorba kötve az alábbiakban névsor szerint közöljük azokat a magyar grafikusművészeket és amatőr alkotókat, akik kezéből ilyen témájú lapok kerültek ki, napjainkig. A grafika keletkezési éve után, ha van, az esetleges opus-szám, majd a technika jelölése, az ábrázolás tárgya és a kisgrafika tulajdonosának a neve olvasható.

Budai Tibor	2001,		C3/col	Könyvhalom, arckép	Dr. Soós Imre
Farkas József	1972,		X3	Önarckép	Dr. Soós Imre
Fery Antal	1970,	617	X2	Kalapos önarckép	Dr. Soós Imre
	1970,	618	X2/2	Balprofilú önarckép	Dr. Tralbaut
	1971,	769	X2	Vitorlások	Van Gogh mérnök
	1984,	1701	X2	Magvető	Fehér Ferenc
	1986,	1791	X2	Templomba menők	Ton de Brouwer
	1987,	1851	X2	Önarckép, állvánnyal	Dok. Centrum
	1991,	2016	X2	Paplak kertje	Ton de Brouwer
Horváth Hermina	2002,		X2	Van Gogh portré	Dr. Soós Imre
Imre Lajos	1968	8	X1	Napraforgók	Bazsó Gyula
	1975,	52	X1/2	Napraforgók, részlet	Gy.K.
Király László	1973,		X3	Arckép,napraforgók	Kiskun Judit
Kiskun Judit	1973,		X3	Bekötött fülű önarckép	Macelka T.
König Róbert	1984,		X3	Önarckép, napraforgó	Dr. Soós Imréné
	1987,		X3	Kalapos önarckép	Dr. Soós Imre
László Anna	1986,	87	C3	Táj, festővel	Tóth Zoltán
Nagy László Lázár	1973,	125	X3	Önarckép	Dr. Soós Imre
Pásztor Csaba	1987,		X3	Önarckép	Dr. Soós Imre
Stettner Béla	1975,	318	X3/2	Napraforgók	Dr. Soós Imre
	1979,	490	X3	Rőzsehordók	Ton de Brouwer
	1983,	703	X3	Felvonóhíd	Dr. Soós Tibor
Torró Vilmos	1990,	552	X3	Önarckép	Sólyom Sándor

Turi Tóth Tibor	1974,		X3/3	Vitorlások	Dr. Soós Imre
	1977,		X3/6	Vitorlások	Exlibriscentrum, Sint Niklaas
Ürmös Péter	1999,	445	X2	Vitorlások	Dr. Augusztinovicz
Vén Zoltán	1994,	350	C2/col	Felvonóhíd	Vilhelmina
Vincze László	1988,	148	X3	Önarckép	Jakots László
	1994,	385	X3	Gachet dr.	Dr. Soós Imre
	1995,	389	X3	Nueneni torony	Ton de Brouwer

A felsorolt kisgrafikák nagy részét az évek során lapunkban már bemutattuk. Illusztrációnk, a legújabban készült Van Gogh portré a Belgiumban élő *Horváth Hermína* műve. Utalással a külföldön készült, Van Gogh emlékének szentelt kisgrafikák ugyancsak tekintélyes mennyiségére, lapunk címdalán *Antoon Vermeylen* újívi lapját közöljük.

Soós Imre

A 75 ÉVES GERARD GAUDAEN KÖSZÖNTÉSE

Gerard Gaudaen fametszetei, X2

Belgiumban 2002-ben 75-ik születésnapját ünnepelte a nagynevű, világszerte ismert flamand grafikusművész, Gerard Gaudaen. Születésnapja a magyar kisgrafika-barátok és exlibris-gyűjtők ünnepe is, hiszen az évek során a nagy múltú Kisgrafika Barátok Köré és a művész többször került kapcsolatba egymással, nem csupán művei alapján, hanem személyesen is. Sőt, mondhatjuk, hogy közeli ismerőse lett sok magyar grafikusművésznek és gyűjtőnek, hiszen gyakran találkozhattak a kétévenként különböző országokban és városokban megrendezett nemzetközi összejöveteleken, a FISAE Kongresszusokon, ahol az 1960-as és 70-es években mindig szép számmal jelentek meg a magyarok is. Így a belga művész klasszikusan szép, realisztikus, bravúros mesterségbeli tudással készült ex librisei sok magyar gyűjteményben megtalálhatók, sőt kerültek rangos helyre. Nem véletlenül nevezte őt művészeti írónk, Dr. Soós Imre egyik cikkében "a fametszet Nagy Varázslójának". Hazájában is méltán becsülték meg és becsülik nagyra a kiváló mestert, aki tehetségével kiérdemelten lett a Belga Nemzeti Akadémia nagy tekin-

télyű igazgatója, a Királyi Szépművészeti Akadémia, valamint a Flamand Művészeti és Tudományos Akadémia elnöke, majd megalapítója szülőhelye, Sint Niklaas város Exlibris Centrumának, amely egyedülálló profiljával és óriási gyűjteményével szintén nagy nemzetközi hírnévre tett szert.

Gerard Gaudaen és Magyarország kapcsolata, - azon túl, hogy hazánkba került grafikáit gyakran bemutatta a magyar exlibris-gyűjtők folyóirata - még kézzelfoghatóbbá vált, amikor hivatalos meghívással 1996 tavaszán hazánkba érkezett és néhány napot töltött Budapesten. Itt a hivatalos programok során fogadta köztársasági elnökünk is, majd két napon át ismerkedhetett fővárosunk nevezetességeivel, méghozzá régebbi ismerősei, Vén Zoltán és Ürmös Péter grafikusművészek, Dr. Semsey Andorné, Dr. Katona Gábor és Dr. Mayer József gyűjtők kalauzolásával. Természetesen így mód nyílt arra is, hogy találkozhasson a KBK tagjaival, amikor ex librisek és kisgrafikák cseréltek gazdát egy budai szaloda halljában.

A művész látogatása után Ürmös Péter beszámolt az

SZÁZÖTVEN ÉVE SZÜLETETT VAN GOGH

Vincent emléke a kisgrafikában

Horváth Hermina metszete (Scraperboard gravure)

1853. március 30-án a dél-hollandiai Zundert faluban született Vincent Van Gogh, a hollandok egyik legnagyobb festője. Harminchét évet élt, ebből is csak tíz esztendő esik a művészi tevékenységre, de a hagyatékában maradt mintegy 860 olajfestmény és ugyanennyi rajz napjainkra mégis az egész világ csodálatát kiérdemelte. Születésének százötvenedik évfordulóját műveinek számos kiállítása előzte meg Európában és Amerikában, és minden bizonnyal a 2003-as esztendő is a reá való emlékeztetések jegyében fog eltelni. Magyarország joggal veheti ki részét Van Gogh kultuszában, ugyanis hazánk polgárai a múlt évszázad folyamán is

többször és látványos módon adták tanújelét a művésze iránti megbecsülésüknek.

A 20. század elején, amikor még a nevét is alig ismerték, négy olajfestményét két magyar gyűjtő: *Nemes Marcell* és báró *Kohner Adolf* vásárolta meg. Igaz, hogy miután a gyűjtők tönkrementek, ezek a ma már világhírű képek a külföldi műtárgypiacon keltek el, azonban Szépművészeti Múzeumunk a mai napig is őrzi Van Gogh három kitűnő rajzát: ezeket jó előérzettel és ízléssel Majovszky Pál vásárolta meg Párizsban, még a század elején.

Neves szobrászművés�ünk, *Ferenczy Béni* a múlt század elején egész sor művész-érmeket mintázott, közöttük a Van Gogh-érme 1936-ban készült. Alkotásának híre eljutott Belgiumba is, ahol a világszerte elismert Van Gogh-kutató, dr. *Tralbaut* könyvet írt az akkoriban fellelhető Van Gogh-ábrázolásokról. Ebben nagy örömmel és meglepetéssel olvashattuk, hogy a magyar művész, *Ferenczy Béni* mintázta a világ első Van Gogh-érmét. A mester példáját tanítványai és az utódok is követték, így *Martsa István*, *Kiss Nagy András*, *Engelsz József*, *Cséri Lajos* és *Kiss Kovács Gyula* ilyen érmeiről szólva méltatja a "magyar iakolát" a belga szakértő. Az érmek száma azóta is gyarapodott és amikor 2000-ben e sorok írója a *Művészet és Barátai* című folyóirat 46. és 47. számában ezeket összességükben ismertette, már 18 művész 49 Van Gogh-támájú alkotásáról esett szó.

Lapunk olvasóit, a kisgrafika barátait természetesen a Van Gogh személyét és munkásságát idéző *ex librisek és alkalmi grafikák* érdekelhetik. Ezért az évforduló alkalmára jelképes csokorba kötve az alábbiakban névsor szerint közöljük azokat a magyar grafikusművészeket és amatőr alkotókat, akik kezéből ilyen témájú lapok kerültek ki, napjainkig. A grafika keletkezési éve után, ha van, az esetleges opus-szám, majd a technika jelölése, az ábrázolás tárgya és a kisgrafika tulajdonosának a neve olvasható.

Budai Tibor	2001,		C3/col	Könyvhalom, arckép	Dr. Soós Imre
Farkas József	1972,		X3	Önarckép	Dr. Soós Imre
Fery Antal	1970,	617	X2	Kalapos önarckép	Dr. Soós Imre
	1970,	618	X2/2	Balprofilú önarckép	Dr. Tralbaut
	1971,	769	X2	Vitorlások	Van Gogh mérnök
	1984,	1701	X2	Magvető	Fehér Ferenc
	1986,	1791	X2	Templomba menők	Ton de Brouwer
	1987,	1851	X2	Önarckép, állvánnyal	Dok. Centrum
	1991,	2016	X2	Paplak kertje	Ton de Brouwer
Horváth Hermina	2002,		X2	Van Gogh portré	Dr. Soós Imre
Imre Lajos	1968	8	X1	Napraforgók	Bazsó Gyula
	1975,	52	X1/2	Napraforgók, részlet	Gy.K.
Király László	1973,		X3	Arckép,napraforgók	Kiskun Judit
Kiskun Judit	1973,		X3	Bekötött fülű önarckép	Macelka T.
König Róbert	1984,		X3	Önarckép, napraforgó	Dr. Soós Imréné
	1987,		X3	Kalapos önarckép	Dr. Soós Imre
László Anna	1986,	87	C3	Táj, festővel	Tóth Zoltán
Nagy László Lázár	1973,	125	X3	Önarckép	Dr. Soós Imre
Pásztor Csaba	1987,		X3	Önarckép	Dr. Soós Imre
Stettner Béla	1975,	318	X3/2	Napraforgók	Dr. Soós Imre
	1979,	490	X3	Rőzschordók	Ton de Brouwer
	1983,	703	X3	Felvonóhíd	Dr. Soós Tibor
Torró Vilmos	1990,	552	X3	Önarckép	Sólyom Sándor

Turi Tóth Tibor	1974,		X3/3	Vitorlások	Dr. Soós Imre
	1977,		X3/6	Vitorlások	Exlibriscentrum, Sint Niklaas
Ürmös Péter	1999,	445	X2	Vitorlások	Dr. Augusztinovicz
Vén Zoltán	1994,	350	C2/col	Felvonóhíd	Vilhelmina
Vincze László	1988,	148	X3	Önarckép	Jakots László
	1994,	385	X3	Gachet dr.	Dr. Soós Imre
	1995,	389	X3	Nueneni torony	Ton de Brouwer

A felsorolt kisgrafikák nagy részét az évek során lapunkban már bemutattuk. Illusztrációnk, a legújabbban készült Van Gogh portré a Belgiumban élő *Horváth Hermina* műve. Utalással a külföldön készült, Van Gogh emlékének szentelt kisgrafikák ugyancsak tekintélyes mennyiségére, lapunk címlapján *Antoon Vermeylen* újévi lapját közöljük.

Soós Imre

A 75 ÉVES GERARD GAUDAEN KÖSZÖNTÉSE

Gerard Gaudaen fametszetei, X2

Belgiumban 2002-ben 75-ik születésnapját ünnepelte a nagynevű, világszerte ismert flamand grafikusművész, Gerard Gaudaen. Születésnapja a magyar kisgrafika-barátok és exlibris-gyűjtők ünnepe is, hiszen az évek során a nagy múltú Kisgrafika Barátok Köre és a művész többször került kapcsolatba egymással, nem csupán művei alapján, hanem személyesen is. Sőt, mondhatjuk, hogy közeli ismerőse lett sok magyar grafikusművésznak és gyűjtőnek, hiszen gyakran találkozhattak a két évenként különböző országokban és városokban megrendezett nemzetközi összejöveteleken, a FISAE Kongresszusokon, ahol az 1960-as és 70-es években mindig szép számmal jelentek meg a magyarok is. Így a belga művész klasszikusan szép, realisztikus, bravúros mesterségbeli tudással készült ex librisei sok magyar gyűjteményben megtalálhatók, sőt kerültek rangos helyre. Nem véletlenül nevezte őt művészeti írónk, Dr. Soós Imre egyik cikkében "a fametszet Nagy Varázslójának". Hazájában is méltán becsülték meg és becsülik nagyra a kiváló mestert, aki tehetségével kiérdemelten lett a Belga Nemzeti Akadémia nagy tekin-

télyű igazgatója, a Királyi Szépművészeti Akadémia, valamint a Flamand Művészeti és Tudományos Akadémia elnöke, majd megalapítója szülőhelye, Sint Niklaas város Exlibris Centrumának, amely egyedülálló profiljával és óriási gyűjteményével szintén nagy nemzetközi hírnévre tett szert.

Gerard Gaudaen és Magyarország kapcsolata, - azon túl, hogy hazánkba került grafikáit gyakran bemutatta a magyar exlibris-gyűjtők folyóirata - még kézzelfoghatóbbá vált, amikor hivatalos meghívással 1996 tavaszán hazánkba érkezett és néhány napot töltött Budapesten. Itt a hivatalos programok során fogadta köztársasági elnökünk is, majd két napon át ismerkedhetett fővárosunk nevezetességeivel, méghozzá régebbi ismerősei, Vén Zoltán és Ürmös Péter grafikusművészek, Dr. Semsey Andorné, Dr. Katona Gábor és Dr. Mayer József gyűjtők kalauzolásával. Természetesen így mód nyílt arra is, hogy találkozhasson a KBK tagjaival, amikor ex librisek és kisgrafikák cseréltek gazdát egy budai szálloda halljában.

A művész látogatása után Ürmös Péter beszámolt az

eseményről lapunk, a KISGRAFIKA 1996/2. számában, s azzal a reménnyel zárta sorait, hogy Gaudaen úr remélhetőleg kellemes emlékekkel tért haza, ami talán egyszer egy magyarországi kiállításra is fogja inspirálni.

Szerencsére ennek is eljött az ideje, s ebben a legfőbb érdem a balatonlellel Kapoli Múzeumé. A város vezetősége ugyanis e helyi kis múzeum padlásterében néhány éve létrehozta a Kapoli Galériát, amelyben a lelkes galériavezető, Ligeti Gábor minden évben remek kiállításokat szervez mind magyar, mind külföldi képző- és iparművészek alkotásaiból. Ennek során immár négy alkalommal nyitotta meg kapuit flamand művészek előtt is, és teremtett kapcsolatot művészetük és a műértő magyar közönség előtt. Így került sor Gerard Gaudaen nagyszerű és nagysikerű kiállítására 1998 júniusának közepén. A mester egész életművéből láthatnak válogatást a látogatók, a nagyalakú fametszetektől a legintimebb ex librisekig, s merülhetnek el a művész varázslatos világában, megcsodálva fametsző munkásságának remekait. Együttal természetesen újabb kapcsolatok jöttek létre közte és a magyar grafikagyűjtők és műélvezők nem kis tábora között, hiszen a lellei kiállítás-megnyitóra szép számmal érkeztek budapesti vendégek is, élükön a KBK lelkes tagjaival. Nem véletlen tehát, hogy a flamand művész ex librisein találkozhatunk magyar nevekkal, akiknek a számára remek könyvjegyeket metszett. Ezúttal valamennyiük nevében, de az egész magyar művészetbarát közönség nevében is kívánunk Gaudaen mesternek még sok gazdag alkotó esztendőt, és újabb találkozásokat művészténeke csodálóival.

Király Zoltán

Gerard Gaudaen fametszetei, X2

KÖNIG RÓBERT, A SZABAD MŰVÉSZETEK DOKTORA

2003. január 10.-én került sor König Róbert DLA programjának (Doctor of Liberal Arts, azaz Szabad Művészetek Doktora) védésére.

Az ünnepélyes eseményre a Magyar Képzőművészeti Egyetem impozáns kiállító helyiségében, a Barcsay-teremben került sor, ORGANIKUS DINAMIKA címmel. A nagy számban megjelent hallgatóság megtudhatta, hogy ez a fogalom az ismert grafikus művészi kifejezőmódjának legjellemzőbb jelzője, s a már hónapokkal korábban elkészített írásbeli, doktori értekezéséhez időközben kiteljesítette azt a kiállítási anyagát, amelyet a korábbi években, kifejezetten ehhez a programhoz épített fel.

Két zenei művet választott:

1. Johann Sebastian Bach: Vadászkantáta
2. Wolfgang Amedeus Mozart: Varázsfuvola

Témaválasztásánál az volt a cél, hogy a két műben megszólaló zenei hatásokat méltó módon transzformálja képpé, s a komponisták által megélt világot hitelesen jelenítse meg, az általa legmegfelelőbbnek ítélt műfajban: fametszeteken. Ezzel kívánta tükrözni azokat az évtizedeket, amelyekben a két zeneszerző élt és alkotott.

Némileg eltérő kor és karakteresen eltérő életművek, amit vizsgált, s a megfogalmazás grafikai különbözősége is mutatja, mennyire mást emelt ki 1-1 zene-

műből, hogy ezáltal közelebb kerülhessen a szemlélő is Bach-hoz, illetve Mozarthoz, aki a muzsika világában kevésbé otthonos.

A hosszú ideig tartó vizsgálódás izgalmas felismeréshez vezetett:

Átgondolta közben addigi, szakmai életpályáját, ami elvezette egy rendhagyó kutató-útra, a különféle impressziók és témakörök egybevetésével, először általános, majd nagyon is egyedi szempontok alapján.

Szimbiózisra törekedett, s ennek jegyében fogalmazta meg azt a ritmus-képletet, amelyek mindenféle mozgásban megtalálhatók; így tehát arra az abszurdnak tűnő, ám mégis valós élőlény-ábrázolás és zeneértelmezés-analógiai közös nevezőre, amelyben ha nem is abszolút közösen -, de mégis direkt módon ábrázolható a ritmus-élmény, mint eklatáns jelenvalóság. Az élőlény-ábrázolásnál a lovat tette a fókuszba, mint a dinamika markáns megtestesítőjét, s a védési eljárás-hoz kiállított munkái közül a legújabbak már papírmetszetek, amelyek jól mutatják a zenei élmények és a természeti mozgások (van ezek között tengeri hullám, feszülő lónyak és far, sziklába kapaszkodó olajfagyökérzet) "lekottázható" kölcsönhatásait. 51 grafika került kiállításra a Barcsay-teremben, ebből 12-12 a két zenei mű König-átdolgozása, a többiből néhány előkép, a korábbi évtizedekből, s a legújabb művek már

König Róbert fametszetei, X2

analitikus mozgás-tanulmányok, összevetésként, lino-, illetve papírmetszeten.

Egy doktori védés alkalmával nincs lehetősége az érdeklődő közönségnek, hogy a teljes értekezést megismerje, s annak ismeretében kapcsolódhassék bele a kialakult diskurzusba, csupán következtetni tud a disszerens által elmondottakból, s az opponensek szakvéleményeiből, a teljes folyamatra.

Az, amit König Róbert 37 oldalas értekezésében megfogalmazott, csak a későbbi hónapokban kerül fel az internetre, előzetesen tehát csupán néhány címet emelnék ki a szöveges programból:

- A megközelítés lényege a zenében.
- Inspiratív hatások a zenei tárgyú metszetek elkészítésekor.
- A mozgáselemzés eredője.
- A mozgások és az azokat előidéző erők kapcsolata az állatábrázolásban.
- Zenei és mozgáselméleti vázlatok.
- A felhasznált fadúcok anyaga, karaktere.
- A két sorozat, az organikus dinamika jegyeit hordozó motívumok szerint.
- Oktatási szempontok.
- A vizualitás párhuzamai.

Magától értetődik, hogy a Képzőművészeti Egyetemen tanító grafikus elemzésében kitért az oktatással kapcsolatos új kihívásokra, hiszen első évfolyamos növendékeinél is szembesül a kor jelenségeivel, művészeti változásával, s a technika kínálta lehetőségekkel.

De visszatérve a doktori védésre... mivel képzőművészről van szó, a bemutatott műveknek legalább akkora szerepe van a programban, mint a leírt elméletnek, hiszen a nagyközönség alkotásaiból ismeri meg a művészt, s annak alapján ítéli hitelesnek, vagy hiteltelennek szakmai létét. König Róbert, a kiállított grafikák mellett két A/3-as vázlatkönyvet is bemutatott, az egyiket a zenei témák, a másikat pedig a mozgástanulmányok ismertetésére, kezdeti felvetésként. A későbbiekben ezekre a kötetekre építi majd habilitációs előadását, amelyre egy év elteltével kerülhet sor.

Egyelőre most értékeli át az elmúlt időszak eseményeit, de ezzel párhuzamosan már új feladatba kezdett. Egy hete tért haza Stuttgartból, ahol ismét kiállításon mutatkozott be, immár harmadszor. Kintléte idején farsangi felvonulást is láthatott az egy óránnyira lévő Ulmban, s ez a színes forgatag már fogalmazódik az újabb dúcokon és rézlemezeken.

Lelkes Mária

KIÁLLÍTÁSI KÖRKÉP

KIÁLLÍTÁS RÓMA SZIVÉBEN

Az itáliai Magyar Kulturális Évad számos neves programpontja és helyszíne között nincs felsorolva a Bár Peru. A kis kávézó a Magyar Akadémia épületének otthont adó Via Giulia-val párhuzamos Via Monserraton található. Nevezetes hely a Rómában ösztöndíjas magyar diákok, kutatók, művészek számára, akik itt hörpintik fel reggeli kávéjukat, vagy gyűlnek össze esténként egy-egy pohár borra. A közeli Farnese Palota (Francia Nagykövetség) francia alkalmazottjai is előszeretettel térnek be ide.

Kesselyák Rita grafikusművész 2000 tavaszán a Római Magyar Akadémián töltötte a NKÖM 4 hónapos ösztöndíját.

Xantus Géza grafikus negyedik éve tanul festészetet a római Accademia delle Belle Arti-n prof. *Nunzio Solendo* vezetése alatt. A barátjukká vált kávézóban kiállításuk méltó bemutatkozás a hivatalos magyar események mellett. A Bár Peru zsúfolásig megtelt vendégekkel: olasz és magyar barátokkal, ösztöndíjasokkal, a Magyar Akadémia és a Római Magyar Konzulátus vezetőivel, a bár olasz törzsközönségével. Az ünnepi alkalom rangját emelte, hogy a megnyitó beszédet *Szőnyi Zsuzsa*, a zebegegyi festő Rómában élő lánya, a művészek kedves ismerőse mondta.

Tralicci (Uticalámpák), C5

Kesselyák Rita (1974) budapesti művész a Magyar Képzőművészeti Egyetem Képgrafika szakán végzett 1997-ben, mestre Kocsis Imre volt. Posztgraduális tanulmányait is itt végezte, s közben a Képzőművészeti Egyetem Képgrafika szakának számos kiállításán szerepelt alkotásaival itthon és külföldön egyaránt, azóta is több művészeti díjat és ösztöndíjat nyert el.

Művein utat keres magának a fény, a város vándora és maga a művész is. Az aquatinta fáradtságos grafikai eljárás, a művész türelme azonban világosságok felé vezető elnézőjét. A tárgyak textúrája, anyagi tulajdonságai megváltoznak keze nyomán: a kő megpuhul, a lámpavasak a vezetékekhez hasonlóan lágyak, kötélszerűek lesznek. A finomság érzését ropant precíztség, szinte fotografikus hűség teszi teljessé. A montázszerűen összeillesztett elemeket látva gyanútlanul észre sem vesszük a csalást: a művész aprólékos munkával végtelen folyamatra varázsolta kedvelt motívumait, mint a római templomok padlózatának jellegzetes kőberakását. A műveken élő alak nem jelenik meg, mégis a vastag falon át

Gatta di Roma - Ponte Sisto, C3, C5

Xantus Géza Csíkszeredán született 1958-ban. Erdélyben és budapesti műtermében alkot, számos művésztelepen vesz részt. Tagja az Európai Művészeti Központnak, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és a Keresztény Művészek Szövetségének. Számos kiállítással mutatkozott be Európa nagyvárosaiban.

Szigorú művész, aquatintáin élénk tárt világát nagy, sötét felületek uralják. Ez a sötétség képez alapot a megfoghatatlan, szilárd talaj, támpont nélküli tér megjelenítéséhez. Művei nem rendeződnek zárt kompozícióba, de középpontjuk az ember. Időtlen lepelbe burkolt szikár, gyakran arc nélküli alakjai melléjük rendelt attribútumaikkal áthatják egymást, ám ezáltal találkozásnélküliek. Sorsukat hordozzák, töprengenek: ember és örökkévalóság, történelmi örökség és emlékezet küzdenek bennük. Sokszínű életpályája során számos műfajban alkotott. Egyházi megrendelésre készített freskót, üvegablakot is.

Római tanulmányai tematikában, technikában és színkezelésben is változást hoztak művészetében. Itt formálódott

kitörni vágyó keresése, a nagyvárosi éjszaka kietlen és szövevényes világában otthont kereső tétovasága, a templomok évszázados útja felé lépegető reménysége bújkál a tárgyak között.

Színes grafikáin élőlény lépett színre és vele színnel telt meg a világ. A csendes várakozást erővel és dinamikával tölti meg a sportoló férfi jelenléte. Virág burjánzik a néző szeme elé, friss, reggeli parkok érzetét idézve. Itt is egybeforrasztja elemeit a finom lepel melyet szemünk elé terít, hogy vele tartsunk az ismeretlenbe a töredezett járdán, macskakövön és márványpadlón át.

festőisége leginkább színeinek finom tónusaiban nyilvánul meg, vonalai még grafikus szigorúsággal rajzoltak s nem szakadt el a grafikus múltjából örökölt monokrómiától sem. *Gatta di Roma* most készülő sorozatán kísértés és áldás együtt van jelen. Állomásai a művész önvalomásának is tekinthetők. Töredékekből állnak össze, elemei mesét, álmot, sokszínű megélt valóságot tükröznek.

Gebauer Imola

MUZSNAY ÁKOS TÁRLATA A KARINTHY SZALONBAN

A múlt év végén, novemberben rendezte meg a Karinty Szalon *Muzsnay Ákos* festő- és grafikusművész *Közelítő* című kiállítását, ahol ezúttal legújabbán készült grafikáit mutatta be a művész. A néhány kisebb, de zömmel nagyobb méretű rajzok egy témakört öleltek fel: a Golgotát. A döbbenetes erejű képek hol a megfeszített Megváltót, hol a melléte függő latrokat, hol a kereszt alatt állókat helyezik grafikai megvilágításba, és emelik a testeket központi mondanivalóvá. Tragikus, mégis felemelő, lehangoló, mégis a jövő felé mutató képek ezek, amelyek hatása sokáig kíséri a szemlélőket. A kiállítást *Balázs Sándor* művészeti író bevezetője után népes közönség tekintette meg. Az alábbiakban közöljük a bevezetőt.

FÉNYSZAKADÉK

Muzsnay Ákos - "közelítő" képei elé.

Nehéz órákon szavakká, képekké morzsoljuk azt amiről jól, helyesen csak hallgatni tudnánk. Ilyenkor néha felold egy pillanat, mint a Golgotán.

A Golgotáról, amit Koponyák hegyeként is emlegettek, a jobb lator előtt akkor és hirtelen minden másként tűnt. Szakadék tátongott előtte, ami elnyelő fényben úszott. Mielőtt a keringő nedvek végképp elaludtak volna benne, e fényteli szakadékon pihentette meg szemét. A résnyire táguló pillanat töredékében, önkéntelen értette meg: "Az igazság - ...szakadék." Visszafelé, kezdve a végén...! Saját, személyes halálunk felől kellene élnünk, azzal a többlettel! Hogy lényegemberként, magasabb szellemi önvalónk szerint létezzünk, értéket adva minden jelennek. Akkortól sebe kevésbé sajgott. Az Akárki megszűnt benne: Valakivé lett. A másik fájdalmának véletlen szomszédja, társa a mindentől elhagyott órában. Balról ez teljességgel érthetetlennek tűnt.

A jobb lator lehetőségtudata nem teljesen fikció. Heidegger említ valami hasonlót: előre futva, beletartva magunk saját halálunk majdani jelenébe: még van időnk. Onnan az élet, a világ mintha csak a Golgota magaslatáról, a jobb lator szemével látnánk. Innen pedig: az éber figyelő folyton a Golgotára lát. Mint Pénélopé, akinek szötte naponta kész, de éjről-éjre visszabontja; várakozásában a létezés türelmét gyakorolja.

A történet mindig újrakezdődő befejezettség: tér és idő keresztjén feszül az ember. Sosem annyira evidens ez, mint isteni archetipusában, az emberként megszülető Krisztus esetében, aki eleve halálra szánt, keresztre feszülő áldozat. Sosem nyilvánvalóbb emberi elhagyatottságunk, mint az ő példájában, az utolsó órában.

Muzsnay Ákos életművének csaknem egésze: a Golgota közelében áll. Aligha van gazdagabb, értékesebb nézőpont, mint a sikeren túli a keresztet viselők világossága, egyetemessége, igazsága felől. Onnan épül, ahol más erejét veszti, feladja: a túloldalról; ott tesz szert olyan magaslati pontra, ahonnan látni az emberi egzisztencia tájaira. Személyisége leginkább erre nyitott: a töviskoronás glóriára, a győzelmet remélő áldozatra. És az ember irányította történelem jól tudja dolgát, rendre felkeresi a maga áldozatait erről a magyar ember kénytelen sokat tud, mert kopják-kopják árnyékában él; ilyenkor számokat emleget negyvennyolcat meg ötvenhatot -, de nem a szigorú tényekre gondol. Sokkal inkább azokra, akik önszántukból, önkéntes áldozatként léptek be a történelembe. A győztes áldozatokra. Muzsnay Ákos különös lélekperiszkópján át fürkészve jól ismeri sosem helyettesíthető áldozatukat, halálukat.

Muzsnay Ákos: Rajz, 2002

A "közelítő" rajzai a Golgota közvetlen közelében, a művészt, de általában az emberi gondolkodás alapvető problémái felől érkeznek: ember és idő feszültségeit teregetik egymásra. A tér itt lemond kitüntetett irányultságáról. A táj néhol feszülten szép unalmú, éppen csak szálkák sebzik, de másutt képpé válik a kétségbeesés. Az ember pedig mindig úgy tűnik fel, mint aki háttér nélküli.

Késelő a pillanat, a testre íródó fájdalom a kereszt tövében, mégsem reménytelen: sem a szenvedőnek, sem az ott állónak. Mert a kereszt tövében mindig áll valaki, noha valósága inkább csak vágy, mint bizonyosság: a fájdalmas anya, a hű tanítvány, a megmenekítő angyal néha persze csak hiénák.

Ahogy időnk fogyni látszik, megérnek és megsúlyosodnak dolgaink. Egyre nyomatékosabban tudjuk, oda kell állnunk. Mert lehetünk, a sorsban összekötve, egymás megváltói. Mindamellet: csak "az ágy közös, a párna nem".

Nyíljon e tárlat annak reményében, hogy ahhoz közelítve, amit megérteni teljességgel úgysem tudhatunk lehetünk jobb latrok!

Balázs Sándor

EXLIBRIS-PÁLYÁZAT ÉS KIÁLLÍTÁS FŐVÁROSI GYERMEKKÖNYVTÁRBAN

Tavaszy Noémi grafikája

A Krisztina körúton sétálgatva sokan megálltak a múlt év végén a 91. számú ház egyik kirakata előtt, amely a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár I. kerületi fiókja, illetve gyermekkönyvtára. Ott ugyanis két darab 60 x 80 cm-es tablón felkasírozva ex librisek voltak láthatók, amelyeket a kerület tanulói készítettek, s egy pályázat első három díja helyezettjeinek munkáiként kerültek bemutatásra.

Az ötlet abból adódott, hogy bővítették és korszerűsítették a fiókkönyvtárat és az alagsori részbe, a könyvek mellé a falakra kiállításokat terveztek. Nem nagy és nem magas a felület, de kisebb illusztrációk bemutatására alkalmas. Az első tárlaton Reich Károly gyermekkönyvekhez készült illusztrációiban gyönyörködhetek a kis olvasók.

Műtermem a könyvtárral szemben található, s amikor felkértek a következő kiállítás megrendezésére, felvettem egy exlibris-bemutató gondolatát. Kiderült, hogy az ott dolgozók sem nagyon tájékozottak e témában, s érdeklődéssel fogadták. Így tehát 50 x 70-es keretekben 90 db ex librisrel jelentkeztem, és a múlt év június 18-ikán meg is nyitottuk a kiállítást.

Mivel a gyermekkönyvtár kis olvasói között sok jó rajzoló van, ők is többször készítettek saját rajzaikból kis bemutatókat a felső teremben, Mátray Klementina könyvtáros vezetésével, s ekkor ötlött fel bennünk annak a gondolata, hogy szervezzünk a gyerekek részére exlibris-pályázatot. Ősszel ezt körlevélben meghirdettük és toborozni kezdtük a jelentkezőket. Néhány iskolában személyesen is meglátogattam néhány rajzórát.

Olyan komoly lett az érdeklődés, hogy végül két csoportban tartottam tájékoztatást a gyerekeknek az ex libris történetéről, jelentőségéről, szabályairól, a nemzetközi ex libris kongresszusokról, és bemutattam azok kiadványait is. A kellő felkészítés után október 10-ére tűztük ki a munkák beadási határidejét, 14-ikén zsűriztünk és 17-ikén meg is tartottuk az eredményhirdetést, amelyről szintén körlevélben értesítettük az iskolákat.

A Szabó Ervin Könyvtár központi vezetősége a helyezettek részére 20.000 Ft-os könyvutalványt szavazott meg, s a díjazottak névre szóló beírással kapták jutalmul. Minden díjazott, de azok is oklevelet kaptak, akik dicséretben része sülték. Örömmel állapítottuk meg, hogy a kerületből öt iskola 4-12 osztályos tanulói vettek részt a pályázatban. Szellemes és értékes munkák érkeztek be, s ezek közül a kiállításhoz 31 díjazott és 41 dicséretben részesült ex librist választottunk ki. Nagy érdeklődést tapasztaltunk a gyerekek részéről, de külön örömünkre szolgált, hogy az eredményhirdetésre a díjazottakon kívül sok családtag, szülők és nagyszülők is szép számmal eljöttek. A fiatalok közül többen ahhoz is kedvet kaptak, hogy Karácsonyra ilyen ajándékot készítsenek a családnak, barátainak.

Reméljük, a pályázat elindít egy olyan folyamatot, amely 2003-ban is folytatódik. Szeretném remélni, hogy a megismerés a tapasztalaton keresztül közelebb viszi a gyermekeket a könyv szeretetéhez, megbecsüléséhez, a művészethez, és a példa követésre talál egy további pályázattal, a gondolat esetleg a kerületen kívülre is utat talál.

Tavaszy Noémi

KÖNNYCEPPET NEVETŐ ÁLARC

Szilágyi Imre linómetszete, X3

Debrecenben a Mű-Terem Galéria a fenti címmel rendezte meg Szilágyi Imre grafikusművész kiállítását, amely 2002. december 10-től december 31-ig volt megtekinthető. Az alkalom nem mindennapi, sőt, igazán ünnepélyes volt, mert amint a meghívóban olvasható, műveinek legújabb tárlata az ismert, népszerű művész születésének 60. évfordulója jegyében nyílt meg.

Csatlakozva az ünneplőkhöz, a Kisgrafika Barátok Köre tagsága nevében mi is szeretettel köszöntjük Szilágyi Imrét e jeles alkalomból, kívánva még sok munkás évet, évtizedet, hazai és nemzetközi sikereket egyaránt. A kiállítást Vitéz Ferenc nyitotta meg, a megnyitó szövege az alábbiakban olvasható:

"Szilágyi Imre Medgyessy-, Holló László- és kétszeres Csokonai-díjas alkotó. A Káplár-émlékérmét háromszor kapta meg, és több alkalommal lett a debreceni országos nyári-, a tavaszi- és őszi tárlatok nívódíjasa. Negyven éve alkot, három évtizede a Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskola

tanára. Számos hazai önálló és csoportos, kis- és alkalmazott grafikai bemutatója mellett több alkalommal szerepelt nemzetközi ex-libris kiállításon és világalbum válogatásban.

Választott technikája a linómetszet és a rézkarc, illetve ezek technikai változatait is nagy kedvvel és stílusépítő módon alkalmazza. Sötét-világos foltjaival, a viszonylag kis felületek téri tömörítésével drámai hatást ér el, de megtalálja a módot a műves részletek érvényesítésére, valamint a humor megjelenítésére is. Homogén és színes rézkarcaiban a lírai átlénygítés, a népművészet ornamenseit is alkalmazó, de mindig funkcióval rendelkező díszítés mellett érvényesül Szilágyi kompozíciós játékoságra való hajlandósága. A kis- és alkalmazott grafika műfaján belül nevéhez mintegy ezer ex-libris, könyvborító, emléklap, oklevél, meghívó és bélyegterv, embléma és alkalmi lap fűződik.

Grafikaiban gyakran alkalmaz egyéni motívumvilágát erősítő toposzokat. Az önértelmező bagoly, az emberi ármányt is megtestesítő macska, a zenei asszociációkat direktmód keltő hangszerek, a szimbolikus torony és díszített, erdélyi vonzódásokra utaló kapu, az életörömöt és a létezés szépségét megtestesítő szőlőfürt és a virág vagy az öcsoda-jellegű, mindig-titok nő jelenléte, az antropomorfizálható épület, továbbá az olykor líraivá finomult, három gráciás erotikum, a szellemes, érzékeny képalkotás ugyanúgy jellemzője művészetének, mint a fanyar hangulatú, vagy másutt vaskosabb megfogalmazás. Tehát a lírai és a groteszk, a mese és az anekdotikus elemek megjelenése ellenére is érvényesülő történetrombolás kettőssége alapján is közelíthetünk

Szilágyi
Imre
rézkarca,
C3

Szilágyi Imre művészetéhez. S ne feledjük: a motívumsűrítés és tértágítás mellett jellemzi a hangsúlyozásban a történet esszenciájának kiemelése, de megfigyelhető az anekdotikus jelleg és azoknak a piktografikus jegyeknek a megerősítése is, melyek segíthetik a kompozíciós harmóniateremtést, nem feledve az olykor érzékiségbe hajló finom érzékenységet, lírai expresszív dinamizmust sem.

Vitéz Ferenc

KRAJCSI TIBORNÉ GYŰJTEMÉNYE A GUTENBERG MŰVELŐDÉSI HÁZBAN

Az ajkai pedagógus, lelkes exlibris-gyűjtő, és a Kisgrafika Barátok Köre régi tagja, Krajcsi Tiborné gyűjteményéből rendezett szép kiállítást Budapesten 2003. február hónapban a Gutenberg Művelődési Otthon. Az ízlésesen, tematikusan válogatott, négy nagy tárlóban elhelyezett ex libris-kiállítás megnyitójára február 6-án délután került sor. Először a Merlin Színház tagja, Oberfrank Margit előadóművész mondott el néhány szép, gondolatébresztő költeményt "Ajándék ez a szó" címmel *Krajcsi Timea* verseiből.

Ezt követően Király Zoltán író, műfordító a KISGRAFIKA főszerkesztője méltatta és nyitotta meg népes közönség előtt a kiállítást. Bevezetesként elmondta, hogy az ex libris eredete egyidős a könyvnyomtatással, s éppen azért jött létre, hogy jelezze: egy-egy könyv kinek a tulajdona, vagy kinek a könyvtárából való. Első mesterei közé tartozik az Ajtósról származó Dürer Albert, aki fametszetű ex libriseket készített 1516-ban. Művelői között a legnagyobb mesterek is megtalálhatók, mint Cranach, Picasso vagy Henry Matisse, de sok grafikusművész egész pályáját főleg a kisgrafikának, a sokszorosító grafikának szentelte, pl. a magyarok közül Drahos István, Fery Antal, Perey Zoltán, akiknek az életművét 2-3 ezer db ex libris fémjelzi, vagy a Zentán élő, közel 90 esztendő Andraskó Károly, aki több mint négyezer ex librist és egyéb kisgrafikát metszett. Napjainkra a műfaj elvesztette eredeti jelentőségét és alig találkozunk olyan könyvbarátokkal, akik a könyveikben ex libris beragasztásával tüntetik fel nevüket.

Viszont a könyvjegy népszerűsége egyre nő, hatalmas gyűjtemények keletkeztek, egyre többen rendeltek a saját nevükre ex librist, hogy cserekapcsolatokkal fejlessék gyűjteményüket. A művész sokszorosító grafikai eljárásokkal készült művein gyakran megjelenít egyedi jellemzőket a könyv tulajdonosáról, annak világfelfogásáról, kedvteléseiről, stb., de mindig saját egyéni stílusában, egyedi formanyelvén. Ezek összehangolása nem kis feladat, ugyanakkor témában és megoldásban végtelen változatosságot rejt magában és teremt meg. Mint a legintimebb grafikai műfaj, személyekhez kötődik, éppen ezért érzékenyen reagál minden változásra.

Jozef Dudek (Csehország) rézkarca, C3

A másik oka nagy népszerűségének, hogy a műgyűjtés egyik legolcsóbb, legkönnyebben megvalósítható formája és a kispénzü művészetbarát is eredeti, nagy műgonddal készült alkotások birtokába juthat, azokat csereberélheti, saját ízlése és kedvtelése szerint tematikusan csoportosíthatja. Egyik legjobb eszköze a művészi ízlésre való nevelésnek és az esztétikai érzék kialakításának, fejlesztésének.

Ezután az előadó azok számára, akik nem ismerik a sokszorosító grafikai eljárásokat, röviden összefoglalta a technikák sokféleségét, miután az első vitrinben Krajcsi Tiborné is úgy állította össze az ex libriseket, hogy szemléltessék a különféle technikákat. Végül a tárlat lényegét az alábbiakban summázta: "A grafika, a rajz nagyszerű lehetőséget nyújt a testvérműzsák találkozására, mivel ábrázolni tud zenei, irodalmi, képző- és iparművészeti, orvosi, régészeti, tudománytörténeti és ki tudná felsorolni, még hányféle témát egyaránt. És fő erénye főként abban rejlik, hogy mindezt magas művészi szinten, igen egyedi módon teheti.

A hármas számú vitrinben erre ad kiváló példát a tárlat. A kedvenc gyűjtési terület lehet tágabb, átfogóbb, mint például

egy-egy művész, zeneszerző vagy tudós egész életére és életművére vonatkozó művek. De lehet egészen leszűkített is, például csak egy zeneműre, egy irodalmi alkotásra, egy tárgyra vonatkozó grafikák. Ismerünk olyan gyűjtőt, aki virágokat vagy fákat, de olyat is, aki csak anglyalt vagy ördögöt ábrázoló ex libriseket szeret.

Krajcsi Tiborné érdeklődési körébe főként a zene és az irodalom tartozik, s e kiemelt témákra vonatkozó, ezekre készült kisgrafikáit mutatja be a harmadik vitrinben. Ezek a következők: Wagner operák, Arany János balladái, Csontváry

Kosztka Tivadar, valamint Karinthy Frigyes: Cirkusz, Móricz Zsigmond: Barbárok, és Thomas Mann: A kiválasztott c. művek kisgrafikai megjelenítése. S egy-egy témán belül is ahány művész, annyi felfogás, stílus és technika!

A negyedik vitrin pedig *Kalandozás Európában* címmel bemutatja nekünk a legjobb, legeredetibb, legigényesebb európai grafikusművészek ex libriseiből készült s a gyűjtési kedvet serkentő kisgrafikai panorámát."

K.T.

TITKÁRI BESZÁMOLÓ A 2002. ÉVRŐL

Mint eddig évtizedek óta, 2002-ben is megjelentettük a Kisgrafika c. folyóiratunkat, 4 alkalommal. Elmondható, hogy amint arról mindenki meggyőződhet, a tartalom gazdag, a tördelés jó, az oldalak tömören, jól ki vannak használva, és a megjelenési határidők pontosak. Köszönet ezért a szerkesztőbizottságnak és a tördelőnek. A nyomdai kivitel azonban javítani szeretnénk. Ugyancsak köszönet illeti Szanka Rózsa és Harmath Gábor tagtársainkat, akik költségkímélés szempontjából a budapesti tagjainkhoz eljuttatják a folyóiratunkat. Tagjaink azzal segítik a Kisgrafikát, ha cikkeket, tanulmányokat írnak és grafikai eseményekről küldenek beszámolókat. Ezzel lehet sokszínűvé és érdekessé tenni lapunkat, melyet külföldi grafikagyűjtő egyesületeknek is elküldünk.

A Dániában 2002. augusztus 29. szeptember 1. között megtartott 29. Nemzetközi Ex Libris Kongresszuson résztvevőknek eredeti dűcről nyomott öt lapot tartalmazó mappát ajándékozott Egyesületünk. Ezt tagjaink is megkapták. Nyomdaköltsége 49.000 Ft volt, postázása Dániába 9.000 Ft-ba került. Ennek megvalósítását az tette lehetővé, hogy a Kisgrafika 2002/3 számát a Kossuth emlékévének szenteltük, s erre 50.000 Ft támogatást kaptunk. A lap tartalmát és az elszámolást a Kossuth emlékév-bizottság elégedettséggel nyugtázta.

Az év végén 2003. évi lapnaptárt adtunk tagjainknak, a metszeteket és a tördelést Vincze László tagtársunk készítette, a nyomda pedig 5 üveg sörért elkészítette.

Grafikus tagjainkat a tudomásunkra jutott aktuális ex libris, illetve grafikai pályázatokról 3 körlevélben értesítettük, mivel rendszerint rövidebb határidővel vannak kiírva a pályázatok, mintsem a Kisgrafika következő számáig várhatnánk. Ez minden esetben 25 példány másolást és postaköltséget jelent.

Folyóiratunk kiadásához 2001-ben 100 000 Ft, 2002-ben 50 000 Ft, 2003-ban 0 Ft támogatást kaptunk! Pillanatnyilag sajnos remény sincs arra, hogy 2003-ban támogatást kapjunk. Kérem tagjainkat, akik valamilyen pályázati lehetőségről tudnak, akár az egyesület, akár folyóiratunk részére, feltétlenül vegyék fel velem a kapcsolatot.

A budapesti csoport összejöveteleit a kezdetek óta a Fészek Klub helyiségeiben tartjuk. Néhány év óta ezért fizetnünk kell, a 2002. évre 80 eFt-ot. Az Egyesületnek 1,5 MFt lekötött betétje van, amelyet helyiséggazdálkodási célra kaptunk évekként elzelve. Ennek kamataiból a megelőző évben a teremlést fedezni tudtuk. Most ez a helyzet megváltozott:

a teremlést évről-évre nő, a kamat viszont 2002-ben jelentősen csökkent. A 2002. év eleji 6 %-ról (7644 Ft/hó) lement 4,75 %-ra (6164 Ft/hó), majd év végén 5,25 % volt (6688 Ft/hó). Az összes kamat 2002-ben 73 368 Ft volt, a 80 000 Ft-os teremlésttel szemben.

Az OTP a kötelező folyószámlán tartott pénzünk után 0,5 %-os kamatot fizet. Ugyanakkor pénzforgalmi jutalék címén leemelt 2002-ben 26 157 Ft-ot, és felszámolt postaköltség címén további 2906 Ft-ot, tehát összesen 29 063 Ft levonás terhelte számlánkat.

Az OTP minden befizetésről külön 2 levelet küld, összesen 3 db. A/4 méretű papíron. Ezért kérjük tagjainkat, hogy *csekkes tagdíjbefizetésüket, ha lehet, OTP fiókban teljesítsék* a csekkel, így kevesebb levonás terheli a befizetett összeget.

Az OTP folyószámlán 2001. december 31-én 160.135 Ft volt, de a Kisgrafika 2001/4 száma még nem volt kifizetve. A folyószámlán 2002. december 31-én 53.257 Ft volt. A kézipénztárban 2001. december 31-én 53.161 Ft, 2002. december 31-én pedig 23.543 Ft volt.

Mint az adatokból is látható, bevételeink egyre kevésbé fedezik kiadásainkat. Ha ehhez hozzászámítjuk a 2003. évi csökkenő kamatokat, és a növekvő inflációt, jól látható, hogy 2003 végére igen súlyos anyagi helyzet állhat elő! Ezért javasolni fogom az intézőbizottságnak a tagdíjak újbóli megállapítását, melyre 2000 ft/év összeget vagyok kénytelen javasolni. Nem szomszédos országok tagjainak pedig 22 Euróról 30 Euróra emelni.

Addig is azonban számos lehetőség van arra, hogy tagjaink az egyesületet támogassák, melyről a tagságot tájékoztatom.

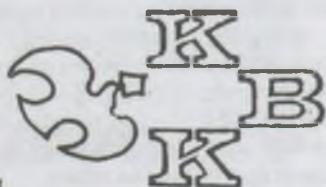
Budapesti összejöveteleinket ezután is változatlanul a Fészek Klubban (VII Kertész u. 36) szándékozunk megtartani, *minden hónap első szerdáján*, d.u. 6 órakor. Júliusban és augusztusban a klubélet szünetel. Igyekezünk változatos előadásokkal, műteremlátogatásokkal színesebbé tenni a kör életét.

A szegediek igen színvonalas, élénk összejöveteleket tartanak, mint arról többen is személyesen meggyőződhattunk.

Sokat várunk az ajkai csoporttól, ahol nagy tartalékok szunnyadnak.

A többi nagyobb városban sajnálatosan nem sikerült eddig élénkebb gyűjtőéletet kialakítani. Egy-egy lelkes, agilis helyi tagunkra vár ez a feladat.

Palásthy Lajos titkár

S Z E M L E

A L'EX LIBRIS FRANCAIS 2002/4. száma az 1878-ban született H.E.Heppe német építész múlt század eleji könyvjegyeit közli. A bőséges ismertetés kíséretében bemutatott 23 könyvjegy nagy része címet ábrázol, így azok színessége a reprodukciókon jól érvényesül. Az alkotóról megtudtuk, hogy az Elzászban született művész 1919-ben francia állampolgárságért folyamodott. Mivel azt nem kapta meg, visszatért Németországba, ahol 1938-tól nyoma veszett.

A kiadványhoz mellékeltek a lap 1998-2001. évi számainak tartalomjegyzékét. Ebben több oldalon át sorolják fel a 206-tól 221-ig terjedő számokban cikket közölt szerzők nevét és az illusztrációkat készítő művészekét. Ez utóbbi csoportban három magyar név is szerepel: Bagarus Zoltán, Vén Zoltán és Vincze László képviseli itt a magyar kisgrafikát, az utóbbi keresztneve alapján, az L-betűnél.

A nemrég Budapesten járt kedves finn barátaink: Leila és Juha Lehtiranta jóvoltából utólag megkaptuk az EXLIBRIS UUTISET (Exlibris Híradó) című folyóirat két teljes évfolyamát, a 2001. és 2002. esztendőkből, a 129-től 136-ig terjedő sorszámmal. Az átlagosan 24 oldalas, évente négy alkalommal megjelenő folyóirattal eddig nem volt kapcsolatunk. Most egyszerre 8 füzet adott bepillantást a finn gyűjtők életébe, melyről eddig csupán a másik finnországi lap, az Exlibris Aboensis közvetítésével szerezhettünk tudomást.

A Finnországban virágzó exlibris-életet bizonyítja a 132. számban megjelent egyik cikk, mely szerint a Portugáliában, Mota Miranda szerkesztésében megjelent Enciklopédia 30 kötetében összesen 14 finn alkotó ismertetése szerepelt. A 134. számban Albrecht Dürer első, dátummal ellátott könyvjegyét ismertetik 1516-ból. (Itt jegyezzük meg, hogy a témát nálunk alaposan körüljárta Galambos Ferenc a KISGRAFIKA ÉRTESÍTŐ 1971. áprilisban megjelent számának 770. oldalán.) A finn barátainkkal most kialakult öröndetes kapcsolat révén a jövőben már az UUTISET is szerepelni fog negyedévenkénti lapszemlénkben.

EX LIBRIS
H.J. DE SWART

Nagy Árpád fametszete, X2

Noé bárkájának kisgrafikai ábrázolásairól írt cikket Jos de Waterschoot a hollandiai EXLIBRISWERELD 2002/4. számában.

Nyolc ilyen témájú lapot ismertet, ennek fele magyar művész alkotása. Vén Zoltán két rézmetszete mellett Fery Antal és Nagy Árpád egy-egy fametszetének képe kíséri az írást. A rézmetszetű illusztrációk tovább-másolása nem sikerült, ezért csupán a két utóbbi fametszetet tudjuk bemutatni.

Egy közlemény arról ad hírt, hogy a Van Gogh-évforduló alkalmából a hollandiai Nuenen város Nemzetközi Van Gogh Archivuma kiállítást rendez a festő emlékére készült kisgrafikákból. A rendező Ton de Brouwer úr kéri azoknak a jelentkezését, akiknek ilyen lapjuk van, vagy ilyen alkotás létezéséről tudnak. Olvasóinkat megnyugtadjuk, hogy a magyar művészek Van Goghra vonatkozó lapjait szerkesztőnk a személyes kapcsolat révén már korábban eljuttatta az intézményhez, így azok a kiállításon szerepelni fognak.

Fery Antal fametszete, X2

A BOOKPLATE INTERNATIONAL 2002/2. számában Cliff Parfit folytatja a japán ex libris történetének ismertetését. Ebben a számban a kibontakozás korát, a 20. század elejét tárgyalja. Az ex librist alkotó nő-művészek 20 oldalnyi lexikonszerű felsorolásában ezúttal az Més O betűs neveket közlik. Magyar név nem szerepel.

A NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 4/2002. számában bejelenti a szerkesztő, hogy ezzel a kiadvánnyal a lap 54. évfolyama fejeződött be. Az évek során 228 ilyen füzetet adtak ki s ezek mindegyike a kisgrafika-illusztrációk gazdag tárháza volt. A szám egyik cikke Oskar Kokoschka (1886-1980) néhány fiatalkori ex librisét mutatja be írásban és képpen.

Az osztrákok MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. c. lapjának 2002. novemberi száma a kongresszusról írt beszámolójában megemlíti, hogy a résztvevő országok leszártak a korábban szokásos ajándék-mappák összeállításáról, egyedül a magyar egyesület lepte meg a résztvevőket 5 fametszetet tartalmazó kiadványával.

"Összes macskáim" címmel 8 ilyen tárgyú kisgrafikát írt le és mutat be képpel is egy további cikkük. Lapszemlénkben több külföldi lap bőséges ismertetése olvasható. Lapunk múltévi 2. számának tartalmáról csak ennyit írunk: "Egyesületi hírek és közlemények magyar művészekről."

Fery Antal fametszete, X2

A svájci gyűjtők lapja, a SELCEXPRESS 50. számában figyelemreméltó cikket közöl a Háromkirályok ábrázolásáról az ex librisen. *Ingeborg Wagener* német szerzőnő ebben elmondja, hogy a témával 35 évvel ezelőtt találkozott először. A veronai San Zeno bazilikában a betlehemi királyok ábrázolásának meglátása számára olyan nagy élményt jelentett, hogy elkezdte gyűjteni az ilyen témájú képeslapokat. Napjainkra mintegy kétezer darabra nőtt gyűjteménye. Közben két gyűjtőtársra az ex librisre hívta fel figyelmét, ezért hálával említi e két hölgyismerőst, köztük a Bázelen élő honfitársnőket, Vermes Juliát.

Közel tíz kisgrafikát elemez cikkében, nagy részüket képpel is bemutatva. Ennek során elismerő hangon ír Nagy László Lázárnak a Kacsányi család részére készült fametszetéről. Főként a lap kompozícióját tartja megkapóan szellemesnek, ugyanis a művész a napkeleti bölcseket vonulás közben ábrázolta. Fery Antalnak dr. Kovács Károly részére készült alkalmi grafikájával kapcsolatban arra hívja fel a figyelmet a cikkíró, hogy ezen a magyar viseletben ábrázolt királyok és a csillag fényét követő pásztorkok demokratikus módon egy időben jelennek meg a Gyermekek előtt.

Nagy László Lázár fametszete, X2

Az EX-LIBRIS című katalán folyóirat 27. száma öt cikket közöl. Ezek közül figyelmet érdemel az Argentina kisgrafika-történetéről szóló írás. Ebből megtudjuk, hogy érthető késedelemmel ott is megjelent a könyvjegy; először "vignettákkal" jelölték a könyvben annak tulajdonosát, majd a családi címet ábrázoló grafikák következtek. Napjainkról szólva mintegy 30 exlibris-művész rövid jellemzése olvasható.

Dániai kongresszusi beszámolójukban, egyedülként a szakmai lapok között, részletesen közlik az ott megrendezett 11 kiállítás tematikáját.

A katalán művészek névsorát tartalmazó sorozatuk hetedik részében ezúttal a H - L betűs művészek szerepelnek. Érdekeség, hogy az alkotó neve alatt mindazon gyűjtők neve is olvasható, akik részére a mester ex librist készített.

Végül egy szerző a számítógép tulajdonosok részére közli újítását: az Interneten saját WEB-jeiket Ex Webis grafikával jelölhetik meg.

A Szegeden megjelenő DÉLMAGYARORSZÁG 2002. november 12-iki száma fényképes beszámolóit közöl a néhány héttel 92-ik születésnapja előtt elhunyt Varga Mátyas díszlettervező művész temetéséről, akit a szegedi Belvárosi temető díszsírhelyeknek fenntartott parcellájában helyeztek örök nyugalomra. Szeged "díszpolgárát" a város saját halottjának tekintette.

Az ugyancsak itt megjelenő SZEGEDI SZÉPÍRÁS című művészeti hetilap 2002. novemberi, 11. számában Tandi Lajos újságíró búcsúzik a város ősszel elhunyt két neves közéleti személyiségétől, Két kidőlt tölgy című írásában. Az "Emléksorok Fischer Ernő és Varga Mátyas halálhírére" alcímet viselő nekrológ röviden ismerteti mindkettőjük életpályáját és művészetük még fel sem mért jelentőségét. "Ísmét kidőlt két hatalmas fája a magyar kultúrának, a szellemi életnek. Nyolcvannyolc éves korában elhunyt Fischer Ernő festőművész, a szegedi Tanárképző Főiskola egykori művésztanára és tanszékvezetője, s néhány nappal később kilencvenkettedik születésnapja előtt Varga Mátyas díszlettervező, a magyar színházi élet pátriárkája is itthagyt bennünket. Két olyan tölgy dőlt ki, akik munkásságukkal, példájukkal, tehetségükkel iránymutatók, tájékoztató pontok, vonzerők és kisugárzó hatású személyiségek voltak, akiknek a közéletben melegezni és megpihenni, új municiót gyűjteni és kitarulkozni egyaránt lehetett. Két olyan fával lett szegényebb, ritkább a hazai "tölgyes", akiknek hiánya csak életművük folyamatos ápolásával pótolható" írja a cikkben Tandi Lajos.

H Í R E K

Gyulán a múlt év nyarán hosszú évek múltán a Posta Galériában kamarakiállításon mutatták be *Meskó Anna és Póka György* (a KBK egykori neves művésztagjai) újabb műveik tárlatát. A hetvenes-nyolcvanas években a gyulai rajztanár-házaspár festményei és grafikái gyakran szerepeltek nem csupán hazai, de külföldi tárlatokon is. Arról voltak nevezetesebbek, hogy az igen népszerűvé vált exlibris-gyűjtés idején Meskó Anna tervezte illetve rajzolta, férje, Póka György pedig linóleumba metszette a tőlük rendelt ex libriseket és alkalmi grafikákat, tehát ezek kollektív műveik voltak. A Gyulai Hírlapban Nemesi László újságíró méltatta művészetüket. "A legendás művészpár tárlata" címmel, amelyben ezt írja: "A hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján Gyulán a kevés, igazán számító képzőművész között ott volt *Meskó Anna és Póka György* is. Nem volt olyan helyi, megyei, regionális tárlat, ahol ne csodálhattuk volna festményeiket, grafikáikat.

Mindez tetten érhető ezen a valóban kamara méretű és ezért csak szeldelten, egy-egy dolgot éppen hogy felvillantó kis kiállításon. A meskói virágszendéletek, a pókai ex librisek és más metszetek ma már képi kultúránk evidenciái. Ők ketten azonban nyilván egymást építő tehetségükből merítkezve képesek azt még vonzóbbá tenni.

Nagyszerű ez a postai izellő, amely meghozta a szép, a nemes és az értékes iránt fogékony inyenek étvágát. A város és annak művészetszerető közönsége magát tisztelné meg, ha a "gyulai pikktúra Philemonjának és Baucisának" egy méltó, nagyobb szabású, tisztelgő kiállítást rendezne".

A KBK gyűjtői és művészei is egyetértéssel ezzel és ezúton is köszöntik a művészpárt.

A XXIV. Hegyháti Képzőművészeti Kiállítás pályázatára beérkezett számos képzőművészeti alkotásból nagyszabású kiállítás nyílt

"Kapcsolódások" címmel a Vasvári Művelődési Házban a 2002-es év végén. Ezen számos olajfestmény, akvarell, tempera és más technikai mű mellett a grafikai műfajok: rézkarcok, linó- és fametszetek stb. is szép számban szerepelnek, de képviseltetik magukat az egyéb műfajok mint pl. a plasztika, a foto- és a textilművészet is. A mintegy negyven, zömmel vidéken élő művész alkotásai között a KBK Békéscsabán élő művésztagja, Moskál Tibor három munkájával képviseli Egyesületünket, a Sikátor c. linómetszettel, valamint a Halászbárka és a Falusi utca c. rézkarcokkal.

A nagyszabású tárlat a vasvári, rumi és őriszentpéteri bemutatkozások után vándorkiállításaként január végétől az Ikervári Művelődési Házban, február 17-étől a Gyórvár Faluházban volt látható, március 11-étől pedig a Szentgotthárdi Művelődési Házban kerül bemutatásra.

ÉRCNÉL MARADANDÓBB emléket hagyta az utókorra gróf Széchenyi Ferenc a Nemzeti Múzeum 200 évvel ezelőtti történet megalkotásával. Az alapítóra emlékeztetett és az intézmény történetét mutatta be az a kiállítás, mely 2002 évén nyílt meg a Várnegyedben, a Széchenyi Könyvtárban.

Három kiállítási teremben és az épület emeleti előcsarnokában ritkán látott kincsek sorakoztak a tárlókban. A kiállítás címét, az AERE PERENNIUS-t Horatiustól kölcsönző tárlaton a Nemzeti Múzeum és a Széchenyi Könyvtár kétszáz éves történetének legjelentősebb szerzeményeit állították ki nem kis sikerrel. Örömrökre az egyik tárlóban helyet kapott itt a kisgrafika is. Az előcsarnokban ugyanis Fery Antal 14 fametszettel találkoztunk. Ezek az ex librisek Magyarország legjelentősebb könyvtárai részére készültek és azokon az alkotó szignója mellett a két mecénás: Pesti László és Tarjányi Ferenc névbetűi is szerepelnek.

Budapesten, az Attila úton található Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ gyönyörűen felújított épületében rendezte meg *Olexa József* grafikusművész tagtársunk a gyógy-növényeket és növényritkaságokat ábrázoló grafikáit bemutató kiállítását. A kiállított anyagot a művész néhány bravúrosan megfestett tájképe egészítette ki.

A Nádor-utcai Centrális Galériában december hónapban a Szex és kommunizmus c. kiállítást láthatta a közönség. A letűnt korszak visszasságait bemutató tárlaton meglepetésünkre néhány kisgrafikát is kiállítottak. Ezek az egykori NDK hírhedt giccsművészeinek női aktos ex librisei voltak. Sajnos, a rézkarc-lapok tulajdonosai között két köztisztelőben állt, időközben elhunyt magyar gyűjtő neve is szerepel. Tanulság: nem árt, ha a gyűjtőszennvedélyhez a jó ízlés is párosul.

2003. január 24-én a Bélyegmúzeum nagytermében, nagyszámú közönség jelenlétében került sor a *Vertel József* (1922-1993) grafikusművész életművéről készült emlékalbum bemutatójára. A múzeum ügyvezető igazgatója *Kovács Gergelyné* üdvözlő szavai után *Dr. Keresztes Péter* a Magyar Posta általános vezérigazgató-helyettese ajánlotta a közönség figyelmébe az impozáns kötetet. Ezután *Wehner Tibor* művészettörténész, a könyv bevezető tanulmányának írója és a szövegek gondozója méltatta a művész életpályáját.

A művész leánya, a kiadványt tervező és szerkesztő *Vertel Beatrix* mondott köszönetet a mű létrejöttét lehetővé tevő szponzoroknak, a kiadást, a nyomdai és kötészeti munkát végző társaságoknak. (Az esemény kedves színfoltja volt *Vertel József* leány-unokájának szereplése, aki az ünnepség kezdő és befejező részeként magyar népdalokat énekelt.) Az emlékalbum ismertetését Könyvespolc rovatunkban közöljük.

A Ferencvárosi Pincegalériában február folyamán *Tavaszy Noémi* festőművész tárlatát láthatta a közönség. A "Kóborlásaim" címet viselő kiállítást a művésznő olyan festményei szerepeltek, melyeken a világ különböző tájaira tett utazásainak élményeit örökítette meg. A fentivel egyidőben a Petőfi-témájú grafikáit egy budafoki iskola tanulói számára állították ki.

König Róbert grafikusművész nagyszabású kiállítása nyílt meg február 11-én Stuttgartban. Az ottani Magyar Intézetben a Vadászkan-táta és a Varázsfuvola c. sorozatok lapjait láthatta az igényes közönség. Mint ismeretes, ezek a művek a művészetek doktora cím elnyerése érdekében benyújtott pályázaton szerepeltek. A németországi tárlatról és alkotói törekvéseiről a megnyitó napján a Kossuth rádióban elhangzott interjú tájékoztatta a honi közönséget. A stuttgarti kiállítás anyagát később Reutlingen-ben is bemutatják. Kíváncsiak, hogy a fametsző központként is híressé vált német városban esedékes bemutatkozása a sikerek újabb állomását jelentse egyesületünk elnökeinek!

A budapesti Cseh Kultúrcentrumban (Budapest, VI. Szegfű u. 4.) februárban grafikai kiállítás nyílt meg. Neves cseh grafikusok többféle technikával készült munkáiból mutattak be szép válogatást. A 38 lapból álló sorozatban ex libris vagy alkalmi grafika nem fordult elő, de jól ismert, híres művészek neveivel találkozhattunk, mint *Jiri Svengsbir*, *Pavel Simon* és mások.

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete Ráday utcai Galériájában február 21-én nyílt meg *Decsi Ilona Ceruza/pasztell* című kiállítása, ahol részben régebbi, de sok újabb ceruzarajzát és pasztellképét mutatta be a grafikusművésznő. A szinte lehetetlen finom rajzokat és reneszánsz-szerű kompozíciókat *Szakonyi Károly* Kossuth-díjas író elemezte és ajánlotta a népes közönség figyelmébe.

A KBK budapesti csoportja összejöveteleit minden hó első szerdáján, este 6 órakor tartja a Fészek Klubban (Budapest, VI. Kertész u. 36). Júliusban és augusztusban szünetet tartunk. Régebbi kiadványaink, mappáink iránt érdeklődni lehet titkárunknál: 1538 Budapest, Pf. 519. Kérjük tagtársainkat, hogy a 2003. évi tagdíjat mielőbb fizessék be.

Új tagjaink:

Kézműipari Szakközépiskola, 1097 Budapest, Illatos út 2-4.
Szakolczay Lajos irodalomtörténész, 1073 Budapest, Kertész u. 35.
Tatár József, 1157 Budapest, Zsókaúti u. 17.
Varga Péter Budapest, IV. István u. 5.

K Ö N Y V E S P O L C

A NEMZETI KÖNYVTÁR KISNYOMTATVÁNYTÁRA.
Országos Széchenyi Könyvtár Osiris Kiadó. Budapest, 2002.

Albumszerű, szép kiállítású kötetben jelentette meg az Osiris Könyvkiadó azt az igen érdekes tanulmány-gyűjteményt, amely részletesen ismerteti a Nemzeti Könyvtár Kisnyomtatványtárában található gyűjteményeket: kisgrafikákat, képes plakátokat, halotti értesítőket, képeslapokat, előfizetési felhívásokat, a magyar sajtótörténetet is tükröző apronyomtatványokat, a kisnyomtatványtár ponyvagyűjteményét, stb. Ezek között *Ex libris a századfordulótól az ezredfordulóig* címmel a magyar Kisgrafika Barátok Köre ismert grafikusművésze, *Ürmös Péter* 25 oldalas, sok-sok illusztrációt is közlő tanulmánya színesen, szemléletesen, s ami fő célja: módszeresen és részletesen mutatja be a kisnyomtatványtár exlibris-gyűjteményét. Bevezetesként az alábbi szempontok szerint ismerteti a témát: Az ex libris fogalma, Történeti visszatekintés, A gyűjtemények fajtái és osztályozásuk, Technikai jelölések. Majd rátér a kisgrafikák konkrét bemutatására tematikus sorrendben: Válogatás ex libris típusonként, Válogatás történetiség szerint, Válogatás külföldi ex librisekből, Különlegességek a gyűjteményből, Áthatások (pl. ex libris, bélyeg, kisplakát, kártyanaptár, minikönyv, stb.) s végül Kiállítások címmel felsorolja azokat az ex libris-bemutatókat és kiállításokat, amelyeket eddig az OSZK könyvjegyállományából időről-időre rendeztek.

Megtudjuk az írásból, hogy a gyűjtemény alapja az a kétezer darab heraldikus ex libris volt, amely a Nemzeti Könyvtár alapításakor szintén az adományozó gróf Széchenyi Ferentől került oda. Hála a sok jeles szakember, könyvtáros, művész és gyűjtő munkájának, ez folyamatosan gyarapodott és mára elérte a 16 ezer darabot. Ezek 80 %-a magyar vonatkozású lap.

Az ex libris annak köszönheti népszerűségét és elterjedését, hogy olyan kisméretű sokszorosított grafikát jelent, amely rajzi ábrázolásokon kívül tartalmazza a könyv tulajdonosának a nevét, sőt közölhet a könyvhöz vagy tulajdonosához kapcsolódó egyéb információt is. Noha a "Könyvjegy" elnevezés, (pontosabban: könyvtulajdonjegy!) fedi az alkotás lényegének fogalmát, világszerte a latin kifejezést használják, sőt a magyar nyelvtan is elfogadta az "ex libris" alakot.

Az ex librisek elterjedésével kialakult az igény azok gyűjtésére és cseréjére is. Ennek segítése érdekében az első ilyen szervezet 1890-ben Angliában alakult meg, majd később elterjedt egész Európában. Budapesten 1909-ben jött létre *Szent György Céh* néven, majd időközben többször is újalakulva és nevet változtatva, 1959-től folyamatosan ma is működik, mint Kisgrafika Barátok Köre Grafika Gyűjtő és Művelődési Egyesület.

Ugyanis az 1900-as évek elejétől az egész magyar művészvilágot megmozgatta a kisgrafika-gyűjtés öröme. Neves művészek vállalkoztak arra, hogy ex libriseket készítsenek. A gyomai Kner és a békéscsabai Tevan Nyomdák jelentős szerepet töltek be abban, hogy a bibliofil munkák és a szép kisgrafikák művészi megjelenésében kerüljenek a gyűjtőkhoz.

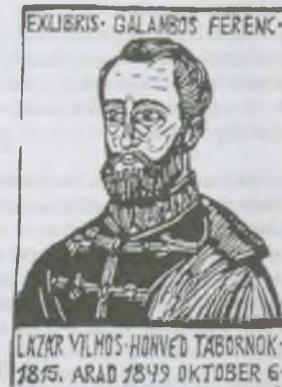
Geiger Richárd, P1

Andruskó Károly, X3

Drahos István, X2

Perei Zoltán, X1

Sok esetben a Képzőművészeti Főiskola tanárai alkottak maradandó, kiváló műveket: Helbing Ferenc, Hermann Lipót, Haranghy Jenő, Varga Nándor Lajos, stb. De építészek is örömmel készítettek ex librist, pl. Kós Károly, vagy szobrászok rajzairól nyomdai úton készültek ilyenek Medgyessy Ferenc, Bokros Birman Dezső, Borsos Miklós stb. tollából. A vidéki városok is neves művészeket vontak be ebbe az alkotómunkába, így Szegeden Buday Györgyöt, Debrecenben Menyhárt Józsefet és Várkonyi Károlyt. Többen külföldön szereztek hírnevet a magyar ex librisnek, mint Németh Nándor vagy Petry Béla. Itthon a KBK keretében Stettner Béla vezetésével tehetséges művészek egész sora alkotott a kisgrafika műfajában: Drahos István, Fery Antal, Csiby Mihály, Kopasz Márta, Diskay Lenke, Perei Zoltán, Sterbenz Károly, Kékesi László, Gácsi Mihály, Reich Károly, Kass János, - és még nagyon hosszú a sor, ám tehetségek egész sora alkot ma is és készít kiváló ex libriseket: König Róbert, Köhegyi Gyula, Nagy László Lázár, Olexa József, Vén Zoltán, Vincze László, de itt is szerencsére hosszú a sor, s csakúgy az erdélyi grafikusművészeknél: Gy. Szabó Béla, Cseh Gusztáv, Molnár Dénes, Plugor Sándor, Feszt László, Imets László, Karancsi Sándor, Kósa Bálint, Hervai Katalin, vagy például a zentai Andruskó Károly és így tovább.

Ürmös Péter a saját művészi munkája mellett gondot fordított arra, hogy az ex librisekről írt kitűnő tanulmánya segítséget nyújtson a gyűjtőknek, a kezdőknek is a gyűjtésben és rendszerezésben. A szakembereknek pedig segít eligazodni abban, hogy hol mit keressenek a Nemzeti Könyvtár gyűjteményében, sőt, hogy felhívja a külföldiek figyelmét arra, hogy a magyar ex libris-művészet a 20. század második felében a műfaj európai élvonalába tartozott nagyszerű eredményeivel, kiváló művészeivel.

A kitűnő írás jó áttekintést ad az utóbbi 100 év magyar "könyvtulajdonjegy" művészetéről, s méltán lehet a gyűjtők egyik kézikönyve.

Mayer József

EX LIBRIS 01

(A finn Exlibris-Egyesület Évkönyve)

A finn egyesület (SUOMEN EXLIBRIS YHDISTYS) fennállásának 55. évfordulójára jelent meg ez a száz oldalas, izléses kiállítású kötet. Első cikke az 1912-ben született *Numers* nevű művészük munkásságát ismerteti. Az autodidakta művész főként címerképek megfestésével foglalkozott, de életművében ötven ilyen jellegű ex libris szerepel, közülük 13-nak a képét is közli a kiadvány.

Sokszor elhangzik az a megállapítás, hogy az ex libris ablakot jelent a világra. A kötet második cikke olyan finnországi ex libriseket mutat be, amelyeken ablak-ábrázolás látható. Nálunk is jól ismert *Mirjam Kinos* grafikusművészük neve. A most 86 éves hölgy eddig mintegy 300 ex librist alkotott, ebből 17-nek a képét is bemutatják. Elmondják azt is a művésznőről, hogy 80 éves korában hatalmas kisgrafikai gyűjteményét Oulu egyetemének ajándékozta.

A finn nyelven íródott, de angol tartalmi kivonatot is tartalmazó kötet utolsó cikke a portugálok exlibris-tudósáról, *A. M. de Mota Miranda* úrról szól, aki eddig Enciklopédiájának 30 kötetét adta ki. Bár ezzel a sorozat befejeződött, a jelenleg 70 éves szakember most újabb kiadványsor megindítását fontolgatja.

S.I

LACZÓ KATALIN: KOPASZ MÁRTA

(Szeged, 1997. 166. p. 29 cm.)

A gyűjtők körében, itthon és határainkon kívül, jól cseng a neve, megbecsülésnek és nagy tiszteletnek örvendő a már kilencedik évtizedében járó és még ma is aktívan alkotó szegedi művész, Kopasz Márta.

A hozzánk kissé megkésve érkezett szép kiállítású és az alkotói pálya minden részletére kitekintő kötet az életutat úgy tekinti át, hogy annak sokrétű összetevőit elemezve, nagyon gazdag képanyagot vonultat fel. A szövegek közötti képek mellett a 63. oldaltól a 166. oldalig a különböző korszakokban készült festmények és grafikák jeles darabjai örvendeztetik meg a kötet tulajdonosait.

Laczó Katalin kitűnően tekinti át Kopasz Márta életútját, a családi gyökerektől kezdve az évtizedek változásaiban történt eseményeket és eredményeket csoportosítva. A családi háttér napjainkig meghatározza a művésznő életét és e háttér a számtalan nehézség közepette is egyenletesen lendítette és vitte tovább a neki rendelt úton. Tanulmányai során tehetségének néhány kiemelkedő momentum a diáktársak fölé emelte (pl. akt-tanulmányai), s ez biztosította a továbbiakban, hogy mindig az alkotó művészet közelében maradjon. Még akkor is, ha időnként nem a tehetségének és alkotói képességének megfelelő feladatokat kellett elvégeznie (pl. általános iskolásokat tanított).

Sokoldalú művészi tevékenységével Kopasz Márta mégis fenn tudott maradni: a grafika, a festészet mellett képzőművészeti írásaival mindig előre lendítette Szeged művészeti életét. Munkásságának híre és természetesen szeretett városáé is – határainkon kívülre is eljutott Franciaországtól Lengyelországon keresztül a finnekig, a japánokig. Külföldi sikereinek megalapozásában exlibriseinek és alkalmi-grafikáinak jelentős szerep jutott.

Szeged képzőművészeti életében már a múlt század 30-as éveinek közepétől jelen volt. Bemutakozó kiállítása után a

későbbi önálló vagy csoportos kiállítások résztvevőjeként, illetve művészeti estek szervezőjeként formálta, alakította és a különböző oktatási intézményekből keze alól kikerült tanítványai révén akik közül többen a művészetek rögzös útját választották gazdagította szülővárosát.

Laczó Katalin Kopasz Márta alkotói korszakait nem részletezi, azonban újra és újra felvillantja azokat az összetevőket, melyek egy-egy új irányba vitték tovább, megújították alkotói útját.

Az érdeklődőket és a Kopasz Márta kutatókat sokban segítik azok az összeállítások, amelyekben az időrendbe sorolt önálló és nemzetközi ex libris kiállítások mellett a munkásságát elismerő kitüntetésekről ad áttekintést.

Különös figyelmet érdemel az a két bibliográfia, amely egyfelől Kopasz Márta írásait gyűjtötte össze, másfelől a róla írottakat. A kötetben szereplő és a szövegközi művek jegyzéke, valamint az angol és német nyelvű összefoglalók teszik teljessé a művet.

A kitűnő minőségű gazdag képanyag olyan áttekintést ad Kopasz Márta alkotói világáról, amely alapján besorolható mind a hazai, mind a nemzetközi művészet láncolatába. A képanyaggal kapcsolatosan az a hiányérzetünk, hogy vannak évek, melyeknek "terméséből" nem kapunk ízelítőt. Lehet, hogy tudatosan maradtak el, vagy ma már nem lelhetők fel, vagy éppen alkotói "szükszetendők" jártak?!

Apró megjegyzésként engedtessek meg nekem, hogy szóvá tegyem: a képekre vonatkozó adatok összegyűjtött közlése nagyszerű segítség, de talán az adott helyen való tájékoztatás a mű könnyebb kezelhetőségét biztosítaná a szemlélőnek.

Az album tervezői és szerkesztői Kopasz Márta és Laczó Katalin -, valamint a nyomdai munkálatokat végző szakemberek minden elismerést megérdemelnek. Szemet gyönyörködtető művel ajándékoztak meg bennünket. Nemcsak Kopasz Mártához, hanem a hazai nyomdászat évszázadaihoz is méltó alkotást tettek le a művészeteket és a szép könyveket szerető, kedvelő gyűjtők asztalára.

Lenkey István

Kopasz Márta fametszete, X1

VERTEL JÓZSEF, A BÉLYEGTERVEZŐ GRAFIKUS (Emlékalbum)

Vertel József
rézmetszete, C2

A tatabányai KERNSTOK KÁROLY Művészeti Alapítvány és a budapesti ÁRGYÉLUS GRAFIKAISTÚDIÓ kiadásában a 2002-es évszámmal megjelent 72 oldalas kötetet tervezte és szerkesztette Vertel Beatrix. A bevezető tanulmányt írta és a szövegeket gondozta Wehner Tibor.

A kiadvány szövegrésze az olvasóhoz szóló beköszöntővel kezdődik. Ebben dr. Szabó Pál, a Magyar Posta Rt. vezérigazgatója elmondja, hogy 2002-ben lett volna 80 éves Vertel József, aki 43 év munkája során több mint 500 magyar és 300 külföldi bélyeget tervezett.

A dokumentumkötet bevezető tanulmánya áttekintést ad a művész életútjáról, több mint négy évtizedes bélyegtervezői tevékenységéről, ennek során megnyilvánult szakmai erényeiről. Kiemeli a kompozicionális tisztasággal együtthangzó valóságúságot, a rajz pontosságát, az optimális színválasztást. Utal a művész témaválasztásának hallatlan változatosságára, az önmagát és munkáit illető rendkívüli igényességre. A szerző megállapítása szerint Vertel József a XX. századi alkalmazott grafikai művészet egyik szép fejezetét teremtette meg.

Az album további oldalain a művésznak a szakma kérdéseiről tett nyilatkozatait és a műveiről szóló kritikák egy-egy fontosabb részét olvashatjuk. Az oldalakat igen színesé tevő vázlatok, bélyegtervek, kész bélyegképek mellett a művek genezisébe is bepillantathat az olvasó a művésznak az egyes bélyegképek nyomtatása közben adott utasításait olvasván.

Az egyéni és csoportos kiállítások felsorolása után az elnyert díjak elkápráztató sora következik. Vertel alkotásai ugyanis 8 alkalommal nyerték el Az év legszebb bélyege kitüntetését, háromszor nyert első díjat az ENSZ bélyegpályázatán, az 1953-as Népstadion sorozatát pedig egymagában nyolc nemzetközi díjjal jutalmazták.

A róla szóló válogatott bibliográfia majdnem egy egész oldalra terjed. (Itt örömmel olvastuk lapunk cikkeinek néhányiszi említését.) Két teljes oldalt tesz ki az életmű

bélyegeinek impozáns katalógusa.

A magyar művész tehetségét hirdetik a külföldi megrendelésre készült bélyegei, Algériától Dél Arábián át Vietnámgig.

A kötet címlapját Vertel József saját nevére készült ex librise díszíti, emellett néhány rézmetszetű könyvjegye a pompás kötet további oldalain is megtalálható. Ezért bár az emlékalbum a bélyegtervező Vertel Józsefnek állít maradandó emlékművet megjelenését a kisgrafika barátai is e művészeti ág ritka ünnepei közé sorolják.

Soós Imre

KORDA BÉLA, A NAGYKÚNSÁG FESTŐJE.

Szerk.: dr. Madaras László, Szolnok, 2001. 140 p. 21 cm

Korda Béla
línómetszetei,
X3

Korda Béla, a Nagykúnság festője címmel a Jászkúnság című folyóirat képzőművészeti mellékleteként 2001-ben mind tartalmában, mind illusztrációiban változatos és rendkívül gazdag, sok-sok ismeretlen adatot és a művész életének ismeretlen vagy alig ismert mozzanatát feltáró mű látott napvilágot.

Korda Bélát, az embert és a művészt megidéző születésének 101. évében és halála után csaknem három évtizeddel a szolnoki kiállítással és e kötettel a családi közösség, barátai, tanítványai ébresztgető szeretete és hálája nem engedte, hogy munkás élete és emléke az enyészeté legyen.

Kiss Tamás, a Debrecenben élő és alkotó költő, Korda Béla 12 évvel fiatalabb földije, csodálatos méltató szavai adják meg a kötet hangulatát. A sokoldalú, a világ és a művészetek minden irányába nyitott, mély érzésvilágú és széles kultúrájú Korda Béla kel életre szavain át.

Az édesapáról, a testvérek nevében is, az elsőszülött gyermek, Korda Piroska ír. Írásának minden mondata őszinte hitvallás arról az örökségről, amelyet édesapjuktól példamutatása révén kaptak, aki a sok-sok megpróbáltatás közben is emberi, művészi példájával indította el őket az élet rögzös útján.

Romhányi Antal a művészről így foglalja össze mondanivalóját: "... mind a festészetben, mind a grafikában maradandót hagyott a hazai művészettörténet számára..."

A Szolnokon rendezett emlékkiállítás vendégkönyvébe tett bejegyzésekből nyújtanak át egy csokrot a kötet szerkesztői s majd a kiállítási anyag katalógusa zárja a sort.

A második részben a Mészáros Lőrinc Népi Kollégium még ma is élő diákjai, Korda Béla tanítványai vallanak megható sorokban Igazgatójukról, aki apjuk helyett apjuk és családjával együtt családjuk helyett családjuk lett.

A harmadik részben Korda Béla katonanótákról írt tanulmánya olvasható, melyhez az általa gyűjtött nótákból csatlakozik válogatás.

A kötetet számtalan családi és baráti vonatkozású fénykép, festmények színes reprodukciója valamint grafikák sora egészíti ki. A sokrétű kiadvány méltóképpen ad áttekintő képet Korda Béla gazdag és sok megpróbáltatással teli életéről a kései utódoknak.

Lenkey István

R É S U M É

A l'occasion du 150ème anniversaire de la naissance de Van Gogh nous publions l'article d' Imre Soós. L'auteur y mentionne les premiers collectionneurs hongrois de ses toiles et les sculpteurs qui ont créé plusieurs médailles excellentes en l'honneur de Vincent. L'auteur publie aussi en ordre alphabétique les noms de nos artistes qui ont créé des petites gravures en utilisant les motifs du grand peintre.

Le rédacteur en chef, Zoltán Király salue l'éminent artiste graveur flamand Gerard Gaudaen a l'occasion de son 75 ème anniversaire.

L'Université Hongroise des Beaux-Arts a honoré notre président Róbert König du titre Doctor of Liberal Arts. Mária Lelkes fait connaître les plus importants éléments de sa thèse de doctorat.

Imola Gebauer écrit sur l'exposition des deux artistes graveurs hongrois, qui étaient boursiers a Rome. Kesselyák Rita et Géza Xantus ont exposé ses créations au coeur de la Ville Éternelle.

Akos Muzsnay a exposé ses gravures, inspirées par la mémoire de Golgota, dans le Salon Karinthi a Budapest. Nous publions le discours inaugural de Sándor Balázs retenti a l'occasion de la vernissage.

Noémi Tavaszy donne compte rendu sur le concours d'ex libris et exposition de la Librairie d'Enfants de Budapest.

Ferenc Vitéz écrit sur l'exposition d'Imre Szilágyi organisé a Debrecen. L'activité de l'artiste graveur excellent dure depuis 40 années et il est bien connu aussi a l'étranger.

Mme Tibor Krajcsy (Ajka) collectionneur hongroise renommée a exposé a Budapest les plus importants pièces de sa collection. Son intérêt se dirige vers la musique et la littérature. Elle y a présenté les créations des plus célèbres artistes de l'Europe.

Le secrétaire de notre association Lajos Palásthy publie son compte rendu sur l'activité en 2002 de la KBK.

Dans la rubrique Bibliophilie József Mayer fait connaître le volume récemment paru sur la collection du petit imprimé de la Bibliothèque Nationale Széchényi. Nos collaborateurs Imre Soós et István Lenkey présentent les récentes publications sur József Vertel, Márta Kopasz et Béla Korda.

Rubriques ultérieures: Revue de presse, Nouvelles.